

La vida d'una família catalanista i d'esquerres, a la guerra civil i l'exili, en un llibre de records

Carles Gerhard i Hortet (Valls, 1928), enginyer químic establert a Mèxic des del 1951, recorda com va viure la guerra civil a Catalunya i l'exili a França, durant la Segona Guerra Mundial, en el llibre *Dues guerres i un exili*, publicat per L'Avenç. La guerra civil, la va viure a Montserrat, durant dos anys i mig. El pare, Carles Gerhard i Ottenwälder, va ser nomenat comissari de la Generalitat al santuari per tenir-ne cura i evitar-ne la destrucció. Era un destacat polític que milità en la Unió Socialista de Catalunya i que el novembre de 1932 va ser elegit diputat del Parlament de Catalunya per Esquerra Republicana.

L'historiador Borja de Riquer i Permanyer indica al pròleg que aquest llibre testimonial té un caràcter molt especial. En primer lloc per l'estil planer i atractiu de la seva narració i també pel caràcter acurat i precís de les nombroses descripcions. En segon lloc, perquè es tracta dels records d'un home dotat d'una memòria prodigiosa i d'una notable curiositat intel·lectual. Finalment, perquè l'ambient polític familiar, progressista i esquerra, però no radical, i clarament catalanista, marcarà l'autor d'aquests records ja des de la infantesa.

El relat consta de dues parts i un curt epíleg dedicat a l'arribada a Mèxic. La primera comprèn els primers anys de vida, des del Valls de la infantesa fins a la sortida cap a l'exili. El nucli central d'aquesta primera part són els dos anys i mig viscuts al monestir de Montserrat durant la guerra. Aquell nen va presenciar, a l'igual que el pare –com detalla a les seves memòries (*Comissari de la Generalitat a Montserrat*. 1982)–, una notable desfilarada de polítics i artistes, com Azaña, la família Companys, el conseller Sbert, l'escultor Viladomat, el pintor Anglada Camarasa i la família del doctor Trueta o la de Joan Comorera. Presenciarà la sessió de les Corts Republicanes que se celebrà al monestir a començament del 1938 i seguirà de prop les visites intempestives dels homes del Comitè Revolucionari de Monistrol, els quals el seu pare aconseguia calmar, tocant, a l'orgue del monestir, himnes revolucionaris.

El que el pare no va poder –ni voler– evitar, perquè no va ser cap acció revolucionària, sinó policíaca, va ser la detenció de “cinc o sis” persones que treballaven al monestir, antics empleats dels frares, un dels quals era el seu xofer, Renalies –Julià Renalies i Guitart, indica el pare a les seves memòries–, acusats de pertànyer a la Falange. Curiosament, se'n va sortir l'enllaç entre el grup i els quintacolumnistes de Barcelona, el conserge, un frare llec, declarat feixista, que a més estava amenaçat de mort pel comitè de Monistrol, salvat gràcies al pare, un pare, però, que no va poder evitar que Josep Palmada, el gerent de l'administració del monestir, detingut a Puigcerdà pels anarquistes, fos assassinat a la carretera de Montserrat.

La segona part tracta de la vida de la família Gerhard com a refugiats, primer a França i després a Suïssa. L'escrit és ple de percepcions polítiques sobre cada moment, sens dubte influïdes per les idees del pare.

EL TEMPS

Carles Gerhard i Hortet i el pare, Carles Gerhard i Ottenwälder, a Marsella, l'hivern del 1940.